

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คนไทยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน นิยมใช้ถ้อยคำภาษาให้มีเสียงคล้องจองสัมผัสไพเราะมาแต่โบราณ ดังเห็นได้จากการใช้ถ้อยคำในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง เช่น “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” “เพื่อนจูว่วไปค้า จี่ม้าไปขาย” เป็นต้น และในปัจจุบันก็ยังนิยมใช้ถ้อยคำทำนองนั้นอยู่ เช่น “ออกอยากปากแห้ง” “ชั่วนาตาปี” เป็นต้น

สุภาวดี คำพิงเหย ปริศนาคำทาย บทเพลงร้องเล่นในกิจกรรมเพื่อความสนุกสนานนับตั้งแต่เพลงประกอบการเล่นของเด็ก เช่น มอญซ่อนผ้า รี ๆ ข้าวสาร ตลอดจนเพลงกล่อมเด็ก เพลงพื้นบ้าน หรือที่เรียกกันว่าเพลงปฎิพากย์ ซึ่งร้องกลอนสดโต้ตอบกันก็ล้วนแต่ใช้ถ้อยคำภาษามีเสียงสัมผัสไพเราะเป็นสำคัญ ความนิยมการใช้ถ้อยคำในลักษณะนี้นับเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมการใช้ภาษาอันน่าชื่นชมของคนไทย สมดังที่ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2514, หน้า 62) กล่าวว่า “คนไทยรักกลอนโดยธรรมชาติ หรือโดยวัฒนธรรม” และเจือ สตะเวทิน (2517, หน้า 20) กล่าวว่า “คนไทยเป็นชาตินักกลอน”

ด้วยความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนและรักกลอนโดยธรรมชาติของชาตินักกลอนนี้เองที่ทำให้เกิดผลงานสร้างสรรค์ทางวรรณคดีขึ้นทุกยุคทุกสมัย หลากหลายลีลาและรูปแบบ ตกทอดเป็นมรดกของชาติ ฉะนั้นจึงควรมีการส่งเสริม ปลูกฝัง เพื่อสั่งสมนิสัยความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนให้แก่เยาวชนไทยได้สืบทอดต่อไป

หลักสูตรการศึกษาในปัจจุบันก็ให้ความสำคัญต่อเรื่องดังกล่าว เช่น หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้กำหนดจุดประสงค์กลุ่มวิชาภาษาไทย ข้อ 6 ว่า “เพื่อให้เห็นคุณค่าของวรรณคดีและงานประพันธ์ที่ใช้ภาษาอย่างมีรสนิยมในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมของชาติ” (กรมวิชาการ, 2535, หน้า 9) การปลูกฝังให้เยาวชนเห็นคุณค่าของวรรณคดีและงานประพันธ์นั้น นอกจากจัดให้ได้อ่าน คิด วิเคราะห์ วิจารณ์ จนเห็นงามแล้ว ยังมีการฝึกให้นักเรียนได้เขียนคำประพันธ์ด้วย ดังนั้นหลักสูตรวิชาบังคับแกนของกลุ่มวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษา

ตอนต้นทุกรายวิชา คือตั้งแต่รายวิชา ท 101 ถึง ท 306 จึงได้กำหนดให้นักเรียนได้ฝึกแต่งคำประพันธ์ อีกทั้งในรายวิชา ท 042 การพูดและการเขียนเชิงสร้างสรรค์ซึ่งเป็นวิชาเลือกเสรีวิชาหนึ่งยังได้กำหนดให้นักเรียนได้ฝึกเขียนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง” (กรมวิชาการ, 2535, หน้า 11-13)

อย่างไรก็ตาม การเขียนคำประพันธ์นั้นไม่ใช่งานที่กระทำได้ง่ายนัก เปลื้อง ณ นคร (2535, หน้า 2) กล่าวว่า “งานเขียนเป็นงานแสนยาก รวกับการไต่ผาสูงชัน คนที่ไม่มีใจชอบและขาดอดทนไม่สามารถจะขึ้นไปยืนบนยอดผา มองเห็นทิวทัศน์อันตระการตาที่กระจายอยู่เบื้องล่าง” ฉะนั้น การสอนเขียนคำประพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนคำประพันธ์ประเภทร้อยกรองก็ย่อมเป็นเรื่องยาก ดังที่ สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรษ์ (2536, หน้า 194) กล่าวว่า “การเขียนคำประพันธ์ร้อยกรองนี้เป็นการเขียนที่ค่อนข้างสลับซับซ้อนกว่าการเขียนในรูปแบบอื่น เพราะนักเรียนจะต้องใช้ความรู้ความสามารถหลายประการ ... การสอนเขียนคำประพันธ์ร้อยกรองนี้จึงควรเป็นเรื่องยากสำหรับครู” ซึ่งตรงกับที่นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ (2525, หน้า 4) กล่าวว่า

... การส่งเสริมให้มีการสร้างสรรค์งานเขียนด้านร้อยกรองเท่าที่เป็นอยู่มักเกิดปัญหาหลายประการ เป็นต้นว่า ครูผู้สอนไม่มีความสนใจ ไม่มีความถนัดในการเขียน คิดว่าการเขียนร้อยกรองเป็นเรื่องยากเพราะจะต้องรู้ฉันทลักษณ์ รู้คำ รู้ความหมาย รู้จักเลือกใช้คำต่าง ๆ ผู้ที่จะทำได้คือผู้ที่มีการพรสวรรค์เท่านั้น ผู้สอนบางท่านก็มุ่งแต่เพียงการอ่าน แล้วแปลศัพท์แปลความหมายให้นักเรียนฟัง บ้างก็กำหนดบังคับให้นักเรียนท่องบทร้อยกรองจากหนังสือแบบเรียน โดยที่นักเรียนไม่เข้าใจหรือซาบซึ้งในข้อความนั้นเลย บ้างก็เคร่งครัดในเรื่องรูปแบบฉันทลักษณ์ โดยกำหนดให้นักเรียนแต่งบทร้อยกรองให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์โบราณ ปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจ ไม่อยากเขียน ไม่อยากเรียน จนกลายเป็นทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย...

ซึ่งผู้วิจัยได้ประสบปัญหาการสอนเขียนคำประพันธ์ร้อยกรองในทำนองเดียวกันกับคำกล่าวข้างต้น

จากผลการวิจัยและประเมินคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2533, หน้า 25) พบว่า ในทุกเขตการศึกษา ความสามารถในการแต่งคำประพันธ์ของนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการสอนเขียนคำประพันธ์นั้นยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นการศึกษาหาแนวทางในการสอนเขียนคำประพันธ์ให้ประสบผลสำเร็จจึงเป็นหน้าที่ของครูภาษาไทย

ถึงแม้การเขียนคำประพันธ์จะเป็นงานยาก สอนยาก แต่หากครูผู้สอนสนใจจัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้เกิดแรงจูงใจ และส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความอยากรู้คิด อยากทำ และรู้สึก ว่าทำได้ ก็จะทำให้ นักเรียนไม่เบื่อหน่ายและจะเขียนคำประพันธ์ได้สำเร็จผล เนื่องจากงานประพันธ์ เป็นงานศิลปะที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความคิดสร้างสรรค์ ผู้ใดมีความคิดสร้างสรรค์สูง คิดได้ลุ่มลึกและ กว้างไกล มีความรู้ความเข้าใจในหลักการเขียนคำประพันธ์ดี ก็ย่อมจะเขียนคำประพันธ์ได้ดีเด่นและ แปลกใหม่ ฉะนั้นกิจกรรมการเรียนการสอนการเขียนคำประพันธ์ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์ด้วย

ในเรื่องการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นี้ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นได้กำหนดเป็น จุดหมายข้อ 5 ว่า มุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียน “มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างและปรับปรุงแนวทาง ปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความเจริญแก่ตนเองและชุมชน” (กรมวิชาการ, 2535, หน้า 1) และในกลุ่มวิชา ภาษาไทยกำหนดจุดประสงค์ข้อ 4 ว่า “เพื่อให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีนิสัยรักการอ่านการเขียน และ มีรสนิยมในการเลือกอ่านหนังสือ” (กรมวิชาการ, 2535, หน้า 9) จะเห็นได้ว่าหลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนต้นได้ชี้แนะไว้อย่างชัดเจนว่า ในการจัดการเรียนการสอนนั้น นอกจากต้องจัดประสบการณ์ด้าน อื่น ๆ ให้กับผู้เรียนแล้ว ยังต้องมุ่งส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียนด้วย และวิชาภาษาไทย ก็เป็นวิชาหนึ่งที่จะต้องจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ การหาแนวทางจัด กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จึงเป็นหน้าที่หนึ่งที่ครูภาษาไทยควร ตระหนัก

รูปแบบการสอนรูปแบบหนึ่งที่น่าจะนำมาปรับเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ในวิชาภาษาไทยได้คือ รูปแบบการสอน Williams Cube CAI Model ของ วิลเลียมส์ (Williams) นักจิตวิทยาและนักการศึกษาชาวอเมริกัน เพราะเป็นรูปแบบการสอนที่สามารถ จัดสอนความคิดสร้างสรรค์สอดคล้องกับทุกเนื้อหาวิชาของหลักสูตรได้ มีกลวิธีการสอน และการจัดกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ 18 ลักษณะ มีจุดหมายสำคัญเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้ง ด้านสติปัญญาและด้านความรู้สึกหรือเจตคติ

ผู้วิจัยมองเห็นความสำคัญและความสัมพันธ์ระหว่างการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กับ การสอนเขียนคำประพันธ์ดังกล่าวข้างต้น จึงสนใจจะทดลองสอนเขียนคำประพันธ์ประเภทร้อยกรอง โดยใช้กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งปรับมาจากรูปแบบการสอน Williams Cube CAI Model กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาทางความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนร้อยกรองโดยใช้กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการเขียนร้อยกรองของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสววิทยา จังหวัดชุมพร ที่กำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542
2. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองสอนเป็นเรื่องการเขียนร้อยกรอง ซึ่งจำกัดเฉพาะกลอนสุภาพ กาพย์ยานี 11 กาพย์ฉบัง 16 และกาพย์สุรางคนางค์ 28
3. ตัวแปรที่ศึกษา
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ คือ การสอนเขียนร้อยกรองโดยใช้กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
 - 3.2 ตัวแปรตาม คือ
 - 3.2.1 ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
 - 3.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการเขียนร้อยกรองของนักเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนร้อยกรองโดยใช้กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์จะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการเรียน
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนเขียนร้อยกรองโดยใช้กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการเขียนร้อยกรองสูงกว่าก่อนการเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ได้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการสอนทักษะการเขียนคำประพันธ์ การเขียนทั่วไป ตลอดจนการสอนทักษะอื่น ๆ ในวิชาภาษาไทย

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถทางการคิด ซึ่งจะคิดได้กว้างไกลหลายแง่หลายมุม หลายทิศหลายทาง ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ในงานวิจัยนี้เน้นความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นเท่านั้น

กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นโดยปรับมาจากแนวการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการสอน Williams Cube CAI Model

ร้อยกรอง หมายถึง งานประพันธ์ที่นำคำมาเรียบเรียงตามลักษณะบังคับในรูปแบบต่าง ๆ อันได้แก่ โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย รวมทั้งรูปแบบอื่น ๆ ที่มีการคิดสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ สำหรับในงานวิจัยนี้ หมายถึง ร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ กาพย์ยานี 11 กาพย์ฉบัง 16 และ กาพย์สุรางคนางค์ 28

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเขียนร้อยกรอง ซึ่งประกอบด้วยคะแนนด้านความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการเขียนร้อยกรอง